

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Nc/4/2018
Identifikačné číslo spisu:	1118201581
Dátum vydania rozhodnutia:	24.05.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1118201581.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého A. Q., bývajúceho u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, dieťa rodičov matky: PhDr. E. Q. bývajúcej v D. zastúpenej advokátskou kanceláriou Niku & partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Prokopa Vělkého 51, IČO: 36 866 008 a otca: Ing. X. K., bývajúceho v I. o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 3 P 8/2018, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp.zn. 11 CoP 157/2018, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave Mgr. Patrícia Železníková je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp.zn. 11 CoP 157/2018 (vec vedená na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 3 P 8/2018).

Odôvodnenie

1. Otec maloletého v prebiehajúcom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 3 P 8/2018 uplatnil námietku zaujatosti (č.l. 86 spisu doplnená na č.l. 113 spisu) voči sudkyňi Krajského súdu v Bratislave Mgr. Patrícii Železníkovej. V tejto námietke, okrem námietok týkajúcich sa procesného postupu sudkyne a jej rozhodovacej činnosti, namietal pomer sudkyne k právnej zástupkyňi matky maloletého JUDr. Anny Niku, pretože menovaná sudkyňa je minimálne od roku 2009 priateľkou s advokátkou JUDr. Niku, ktorá ju v tomto roku zastupovala v konaní o rozvod manželstva a tiež v konaní o vyporiadanie BSM, ktorého sa otec maloletého dvakrát zúčastnil ako verejnosť a bol po oba razy vylúčený na žiadosť právnej zástupkyne JUDr. Niku. Ďalej uviedol, že Mgr. Patrícia Železníková ako zákonná sudkyňa na Okresnom súde Bratislava I konala a rozhodovala (o návrhoch otca) vo veciach určenia otcovstva a starostlivosti súdu o maloletého A. Q., pričom menovaná sudkyňa bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí vedených na danom okresnom súde (konania vedené pod sp.zn. 1P 46/2011 a 1P 57/2014).

2. Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave senátu 11 Co Mgr. Patrícia Železníková k okolnostiam

uvádzaným otcom maloletého v námietke zaujatosti uviedla, že sa vo veci necíti byť zaujatá, účastníkov konania osobne nepozná, nemá k nim, ani k právnej zástupkyni matky maloletého a ani k prejednávanej veci žiadny pomer. Uviedla, že od 31. mája 2015 pôsobila ako sudkyňa na Okresnom súde Bratislava I a ako zákonná sudkyňa rozhodovala vo veciach starostlivosti súdu o maloletého Daniela Luknára. K námietke otca o zaujatosti sudkyne z dôvodu jej vylúčenia z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 1P 57/2014 (a to rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave z 20. júna 2014, č.k. 14 NcC 51/2014-138) uviedla, že otec maloletého inicioval nespočetné množstvo konaní, v ktorých sa domáhal, a to aj opakovane v rovnakej veci, rozhodnutia súdu vo veciach starostlivosti o maloletého. V niekoľkých konaniach konala a rozhodovala ako zákonná sudkyňa. Vzhľadom na opakované sťažnosti otca maloletého na postup súdu (nielen v jej konaniach), opakované námietky zaujatosti, jeho zasahovanie do jej súkromia opakovanou osobnou účasťou ako verejnosť na pojednávaní v jej súkromných veciach, podanie trestného oznámenia na jej osobu v súvislosti s výkonom jej funkcie, či jeho provokatívne osobné doručenie mŕtveho zajaca do jej kancelárie, pri incidente ktorom zasahovala justičná stráž, súhlasila s pridelením veci inému sudcovi, aj keď sa vo veci necítila byť zaujatá a neexistovali objektívne dôvody pre jej vylúčenie. Poukázala, že dané uznesenie Krajského súdu v Bratislave by malo alebo mohlo byť dôvodom pre jej vylúčenie aj v ďalších konaniach, v súčasnej dobe prejednávaných Krajským súdom v Bratislave ako odvolacím súdom v senáte 11 CoP, ktorého je členkou a v ktorom pôsobí ako predsedníčka senátu od 1. februára 2017. V súvislosti s námietkou otca týkajúcou sa vylúčenia sudkyne so zreteľom na pomer k právnej zástupkyni matky maloletého, a to konateľke spoločnosti Niku & partners, s.r.o., JUDr. Anne Niku, uviedla, že jej vzťah k uvedenej osobe je vzťahom čisto pracovným, pričom ho nepovažuje za vzťah priateľský alebo taký, ktorý by jej bránil konať a rozhodovať vo veciach nestranné a nezaujaté. JUDr. Anna Niku (ktorú v tom čase poznala iba v súvislosti s jej činnosťou advokáta špecializujúceho sa na oblasť rodinného práva) ju zastupovala v konaní o rozvod a v konaní o vyporiadanie BSM, keď uvedené konanie bolo po dosiahnutí mimosúdnej dohody zastavené, pričom vzhľadom na mimosúdnu dohodu už nepovažovala právne služby spoločnosti Niku & partners, s.r.o. za potrebné a odvolala jej plnomocenstvo ešte pred zastavením predmetného konania. Týmto považovala jej spoluprácu s uvedenou spoločnosťou za ukončenú. Mala za to, že v danej veci nie je zrejme preukázateľná existencia objektívnej alebo subjektívnej skutočnosti pre pochybnosť o jej nezaujatosti, ktorá by zároveň bola aj dôvodom pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veciach týkajúcich sa maloletého A. Q. a jeho rodičov.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti uvedenej sudkyne Krajského súdu v Bratislave z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí.

4. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

5. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

7. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávacom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strany).

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu (veci) pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla strany sporu, resp. účastníka konania) uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám sporu, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho

automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

12. Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannost' sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, stranám sporu (účastníkom konania) alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

13. V danom prípade otec maloletého námietku zaujatosti sudkyne Mgr. Patrície Železníkovej odôvodnil jej pomerom k právnej zástupkyni matky maloletej (a to konateľke advokátskej kancelárie Niku & partners, s.r.o. JUDr. Anne Niku), ktorá v minulosti poskytovala právne služby a zastupovala v súdnom konaní aj menovanú sudkyňu v jej súkromných veciach. Najvyšší súd túto skutočnosť nepovažoval za dôvodnú pre vylúčenie sudkyne z konania a rozhodovania v danej veci, pretože nebol preukázaný blízky, ani nepriateľský vzťah, teda kvalifikovaný vzťah sudkyne a právnej zástupkyne matky maloletého. V tejto súvislosti najvyšší súd poukazuje, že v prípade ak medzi sudcom a právnym zástupcom ide čisto o profesionálny, kolegiálny vzťah, takýto nie je spôsobilý vyvolať pochybnosti o nestrannosti sudcu.

14. Otec maloletého ďalej námietku zaujatosti odôvodnil tým, že menovaná sudkyňa bola v iných veciach starostlivosťou súdu o maloletého A. Q. vylúčená z konania a prejednávania týchto vecí. Z uznesenia Krajského súdu v Bratislave z 20. júna 2014 sp.zn. 14 NcC 51/2014 vyplýva, že menovaná sudkyňa v konaní o námietke zaujatosti vznesenej voči nej otcom maloletého v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 1P 57/2014 (účastníkmi ktorého boli totožní účastníci ako v súčasnosti prejednávanej veci) vzhľadom na subjektívny postoj otca maloletého k jej osobe súhlasila s jej vylúčením z tejto prejednávanej veci, pričom krajský súd rozhodol o jej vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci. Vo vyjadrení k námietke zaujatosti otca maloletého sudkyňa poukázala, že dané uznesenie Krajského súdu v Bratislave by malo alebo mohlo byť dôvodom pre jej vylúčenie aj v ďalších konaniach, v súčasnej dobe prejednávaných Krajským súdom v Bratislave ako odvolacím súdom v senáte 11 CoP, ktorého je členkou a v ktorom pôsobí ako predsedníčka senátu od 1. februára 2017. Vo svojom vyjadrení taktiež priblížila konania otca vyvíjané vo vzťahu k jej osobe, a to nielen v konkrétnych súdnych konaniach, ale aj vo veciach týkajúcich sa jej súkromia (viď. ods. 2). Najvyšší súd dospel k záveru, že z týchto skutočností možno objektívne vyvodit' pochybnost' o možnom negatívnom vzťahu sudkyne k otcovi maloletého, pričom najvyšší súd považuje uvedené skutočnosti za skutočnosti takej intenzity, že sú bez ďalšieho objektívne spôsobilé vyvolať oprávnené pochybnosti o nezaujatosti tejto sudkyne, a to aj napriek tomu, že sa sudkyňa subjektívne necíti byť vo veci zaujatou. Najvyšší súd preto považuje tieto skutočnosti za objektívny dôvod pre vznik pochybností o nezaujatosti konania a rozhodovania sudkyne Mgr. Patrície Železníkovej.

15. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že boli splnené zákonné predpoklady na vylúčenie sudkyne odvolacieho súdu Mgr. Patrície Železníkovej v zmysle § 49 ods. 1 CSP z dôvodu objektívnych pochybností o jej nezaujatosti.

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.